

***Raising-* og *Small Clause*-konstruktioner med italiensk *sembrare* /*parere*: polyfoni og evidentialitet**

Af Alexandra Kratschmer

1. Indledning

Denne artikel skal ses i forlængelse af min artikel *Italiensk sembra/pare + kompletivsætning: modus og polyfoni* (Kratschmer 2005). Mens den sidstnævnte præsenterede en semantisk analyse af den italienske upersonlige konstruktion ”*sembra/pare + kompletivsætning*”, kan jeg nu supplere disse resultater med mine nyeste resultater om *raising-* og *small clause*-konstruktioner på basis af *sembrare/parere*. Derudover vil jeg gerne belyse, hvordan de tre konstruktionsformer fungerer i konkrete tekster som en direkte følge af både deres semantiske og syntaktiske egenskaber.

Mit semantiske beskrivelsesapparat består fortsat af de tre aspekter ”*modus*”, ”evidentialitet” og ”polyfoni”, som jeg indledningsvis kort vil omtale.

De italienske verber *sembrare* og *parere* (”at lade til”, ”at se ud som”, ”at virke”) udtrykker, at afsenderen giver sit personlige bud vedrørende et bestemt sagsforhold eller, for at bruge den schweiziske lingvist Charles Ballys terminologi, afsenderens psyko-mentale holdning (= *modus*, fx ”at tro”, ”at være overbevist”, ”at frygte”, ”at ønske”) i forhold til sin ytrings indhold (= *dictum*). Således består den italienske kompletivkonstruktion med *sembrare*, fx *sembra che Gianni sia malato* (”Det ser ud til, at Gianni er syg”), af en *modus* (*sembra* ”det ser ud til”) og et *dictum* (*che Gianni sia malato* ”at Gianni er syg”). Jeg har tidligere argumenteret for, at den her involverede *modus* har en semantik, der kan parafraseres med ”foreløbig konklusion”: ved at bruge *sembrare/parere* formidler afsenderen at han/hun bedømmer et sagsforhold ud fra det i øjeblikket for ham/hende til rådighed stående informationsgrundlag, men at bedømmelsen muligvis kan/skal revideres senere. I

disse konstruktioner optræder nogle gange eksplicitte *modus*bærere i form af dativiske personalpronominer (*mi sembra* ”for mig ser det ud til”), det vil sige, at man på denne måde genindfører et element, der grammatisk markerer aspektet af personlig holdning/ansvar, der ellers ikke kommer til udtryk i upersonlige konstruktioner (i modsætning til personlige konstruktioner som *credo che ...* ”jeg tror, at ...”). Derudover kan *sembrare/parere* til tider kombineres med såkaldte afsenderrelaterede adverbialer, der præciserer *modus* yderligere ved at tilføje bestemte nuancer (*sembra quasi/proprio* ”det ser næsten/virkelig ud til”).

”Evidentialitet” er et semantisk aspekt, der vedrører en informations, et *dictums*, et ”synspunkt”s natur og/eller måden, hvorpå afsenderen er nået frem til denne information, dette *dictum* eller dette synspunkt. På dette område er det følgende dikotomier, der er relevante for *sembrare/parere*-konstruktionerne: egne vs. andres iagttagelser, umiddelbar vurdering vs. inferensbaseret vurdering og (frem for alt visuel) perception vs. intellektuel evaluering. Jeg skelner derudover mellem den evidentielle basis og det evidentielle resultat: en evidentialitetsproces kan være et længere forløb, hvor et bestemt input (basis) bearbejdes for på den måde at nå frem til et bestemt output (resultat). Basis/input har hyppigt form af præmisser/indicier, mens resultat/output ofte svarer til konklusionen, som præmisserne hjælper at nå.

Polyfoniteorien beskriver og formaliserer forskellige ”stemmer” eller synspunkter, der er indeholdt i enkelte ytringer, bestemmer disse synspunkters kilder (”diskursindivider”) og samspillet mellem synspunkterne og deres kilder. Inden for *ScaPoLine* (la *Théorie Scandinave de la Polyphonie Linguistique*, se Nølke/Fløttum/Norén 2004) er enhver polyfon ytring skabt af en tekstkonstruktør LOC, idet han sætter enkelte diskursindivider i scene og tilskriver dem bestemte synspunkter. Disse diskursindivider er billeder af tredje personer (af individuelle personer, men også af det kollektive MAN), af samtalepartneren og til sidst men ikke mindst af sig selv som afsender. Blandt afsenderens ”selvbilleder” er der et billede af afsender som diskursindivid med en historie og som har haft mulighed for at danne sig et synspunkt over et længere forløb (A), og et billede af sig selv som diskursindivid, der kun eksisterer her og nu i den pågældende ytring (a_0). Der skelnes mellem ekstern og intern polyfoni: i kontekster med ekstern polyfoni findes der, ved siden af

afsenderbilledet a_0 , diskursindivider af anden eller tredje person, mens man taler om intern polyfoni, når der kun er billeder af selve afsenderen involveret (A, a_0).¹

Jeg gentager meget kortfattet, hvilke resultater jeg har opnået vedrørende den italienske konstruktion ”*sembra/pare* + kompletivsætning” for bedre at kunne fremhæve de nye konstruktioners særheder.²

Konstruktionen har tre læsninger med hver deres kombinationsmulighed med andre sætningsled:

1. ”man siger”-læsningen:

(1a)   *Sembra che il colpevole sia una donna.*³

I denne læsning gengives et rygte (som repræsenterer den evidentielle basis) i form af citat (som er det evidentielle resultat). Kilde til synspunktet, der er præsenteret som rygte, er det kollektive tredjepersonsdis-

---

¹ På dette punkt skal der gøres opmærksom på, at den her beskrevne konstellation af LOC, A og a_0 gælder for ytringer i deres ytringsøjeblik, og hvor *modusbærer* er koreferent med disse diskursindivider (dvs. at afsender videregiver sine egne vurderinger). I løbet af mit korpusarbejde, som er blevet udvidet med den narrative genre, har det hurtigt vist sig, at forfatterens iscenesættelse af romanpersoner, der tilskrives vurderinger via brug af *sembrare/parere*, altså hvor fokuspersonen er *modusbærer*, kræver nye diskursindividkonfigurationer, der på systematisk vis er afledt af basiskonfigurationen, men som tager højde for, at *modusbærer* står i tredje person, og for den kendsgerning, at det drejer sig om udsagn, der rapporterer tidligere/historiske udsagn (som i bredere forstand også omfatter tanker).

Jeg vil i det følgende abstrahere fra disse to aspekter og begrænse beskrivelsen af de nye konstruktioner med *sembrare/parere* til basiskonstellationen og samtidig understrege, at *modusbæreren* i de omtalte konstruktioner for romaneksemplernes vedkommende altid er den i det givne afsnit aktuelle fokuspersion.

Henning Nølke og undertegnede arbejder i øjeblikket på en systematisering af ovennævnte aspekter indefor *ScaPoLine* (se Kratschmer/Nølke 2005). Henning Nølke banede i øvrigt vejen dertil allerede i sit Cerisy-bidrag fra 2004, hvor han henviser til både muligheden for, at LOC konstruerer et billede af sig selv som afsenderdiskursindivid af et fortidigt eller fremtidigt udsagn, og muligheden for en ”repræsenteret afsender”, et afsenderdiskursindivid i tredje person, hvis ytring bliver rapporteret.

² Det teoretiske apparat i Kratschmer 2005 er i høj grad inspireret af beskrivelsesapparatet, som Henning Nølke foreslog for de beslægtede franske konstruktioner *il semble que/il paraît que* (Nølke 1994); jeg foretog dog – i første omgang uden at opdage det – nogle ændringer, som bliver diskuteret i Kratschmer/Nølke 2005.

³ Det siges, at den skyldige er en kvinde.

kursindivid MAN, den anonyme, ikke-individualiserbare masse. Det drejer sig om ekstern polyfoni. Ikke overraskende kan konstruktionen med denne læsning ikke kombineres med grammatiske elementer, der relaterer til afsenderen (**mi; *quasi/*proprio*): rygtet gengives som noget, der kommer udefra og som afsenderen ikke er ansvarlig for, men bare citerer. Diskursindividet a_0 står, ifølge min analyse, til dette MANs synspunkt i en DS-relation (*ScaPoLines* fagudtryk for "relation mellem diskursindivid og synspunkt") "foreløbig konklusion", som fremstår som hele konstruktionens *modus*.

2. "det ser ud"-læsningen nr.1:

(1b) Sembra (*proprio*) che il colpevole sia una donna.⁴

Denne læsning har andre (individualiserbare) personers udsagn som evidentiell basis, men afsenderens egen konklusion som evidentielt resultat. Afsenderens billede som tænkende historisk diskursindivid (A) er kilde til denne konklusion, hvorfor vi har med en intern polyfonistruktur at gøre (a_0 forholder sig til A's synspunkt igen via en DS-relation "foreløbig konklusion"). Kombinationsmuligheden med afsenderrelaterede adverbier (fx *proprio* "virkelig") understreger, at det drejer sig om afsenderens personlige konklusion. Derimod er en dativisk *modus*bærer ikke mulig med denne læsning, hvilket på den anden side kan sættes i forbindelse med den kendsgerning, at de præmisser, som afsenderen bruger for at nå til sin konklusion, stammer fra eksterne kilder.

3. "det ser ud"-læsningen nr.2:

(1c) (Mi) Sembra (*proprio*) che il colpevole sia una donna.⁵

Denne sidste læsning har selve afsenderens iagttagelser som evidentiell basis og hans egen konklusion som evidentielt resultat. Vi har en intern polyfonistruktur (med A og a_0 som diskursindivider efter det foregående

---

⁴ Det ser (virkelig) ud, som om den skyldige er en kvinde.

⁵ Det forekommer (mig) (virkelig), at den skyldige er en kvinde.

mønster), og konstruktionen kan kombineres frit med såvel afsenderrelaterede adverbier som med dativisk *modus*bærer.

Når man sammenligner de tre læsninger med hinanden, så må man erkende, at den semantiske forskel mellem dem ligger på evidentialitetens basisplan. Det vil sige, at der skelnes mellem informationer stammende fra en anonym, ikke-individualiserbar masse, fra individualiserbare tredjer eller fra egne iagttagelser, dvs. at det drejer sig om et spørgsmål om informationskilde. På dette punkt overlapper den evidentielle og den polyfone beskrivelse til en vis grad, idet den første læsning står som eksternt polyfoni over for de to andre, der udviser intern polyfoni.

Når vi i det følgende går videre til de nye eksempler, bliver det klart, at forskellen mellem de enkelte konstruktioner og deres læsninger ligeledes ligger på evidentialitetsplanet, men – i modsætning til kompletivkonstruktionerne – er det afgørende ikke informationskilden, men informationsbearbejdelsen eller ”databehandlingsprocessen”.

2. Raising- og small clause-konstruktioner: begrebsafklaring

Lad os kaste et blik på følgende eksempler i (2):

(2ai) Il colpevole sembra (proprio) essere una donna.⁶

(2aii) Quest’idea sembra (proprio) essere nuova.⁷

(2b) Questa porta (mi) sembra (proprio) essere l’unica via d’uscita.⁸

Denne konstruktion kombinerer personbøjet *sembrare* med en efterfølgende prædikation på basis af et verbum i infinitiv, det vil sige, at *modus* og *dictum* optræder ikke i hver deres finite sætning, men fremstår som en syntaktisk og semantisk lidt mere kondenseret forbindelse. Den-

---

⁶ Den skyldige forekommer (virkelig) at være en kvinde.

⁷ Denne ide forekommer (virkelig) at være ny.

⁸ Denne dør forekommer (mig) (virkelig) at være den eneste vej ud.

ne kan analyseres på forskellige måder. Den generative transformationsgrammatik⁹ kalder denne konstruktion for *raising*, idet den tilskrives følgende ophav: et verbalprædikat i infinitiv (som her det under *sembra* underordnede) kan ikke give (nominativ) kasus til sit subjekt; subjektet flyttes derfor til den overordnede subjeksposition for at få kasus, mens subjektets semantiske ("theta") rolle tages med op nedefra (ifølge teorien kan verber som *sembrare* ikke tildele en sådan til deres subjekt).

Jeg overtager betegnelsen *raising* for disse konstruktioner fra den generative terminologi, fordi den er kort og prægnant, ikke for at markere, at den generative analyse af disse konstruktioner skulle være den eneste af værdi.

Følgende eksempler fra (3) indeholder en lignende konstruktion, der dog savner det infinitte verbum i den underordnede prædikation:

(3a) Quest'idea (mi) sembra (proprio) nuova.¹⁰

(3b) Questa porta (mi) sembra (proprio) l'unica via d'uscita.¹¹

Ifølge den generative teori opstår konstruktionerne i (3) ligeledes via *raising*, dog med den forskel, at den oprindelige underordnede prædikation er uden verbum (kaldt "small clause")¹², dvs. at prædikatet er et nominal-, adjektiv- eller præpositionssyntagma, hvis subjekt igen flyttes til det overordnede verbums subjeksposition for at få sin nominativkasus dér.

Men konstruktionen kan lige så godt analyseres på en anden måde: for den russiske italianist Alisova (1972: 184) er den en transformation af kompletivsætningskonstruktionen, opstået ved at *sembra/pare* trænger

---

⁹ Se fx Graffi 1995: 234.

¹⁰ Denne ide forekommer (mig) (virkelig) ny.

¹¹ Denne dør forekommer (mig) (virkelig) den eneste vej ud.

¹² Inden for det generative paradigme betragtes denne analyse til en vis grad som standard, dog ikke uden undtagelser (se fx. Sportiche 1995, som afviser *small clause*-konceptet). Blandt tilhængerne hersker der derudover stor uenighed om disse konstruktioners indre opbygning og de med dem forbundne transformationer; se fx Pereltsvaig 2000, Matushansky 2002).

ind ("penetra") i den underordnede prædikation, hvor den erstatter det kopulative *essere* og bliver personbøjet (*essi mi parevano stanchi* "de forekom mig trætte").

Jeg har igen valgt den generative terminologi, også her mere af bekvemmeligheds- end af teoriideologiske grunde.

3. *Raising*-konstruktioner med *sembrare/parere*

Som tidligere nævnt, udmærker *raising*-konstruktioner sig på basis af *sembrare/parere* ved at de formidler nogle andre semantiske nuancer på evidentialitetsplanet end kompletivkonstruktionerne. *Raising*-konstruktionerne indebærer godt nok ligeledes en inferensproces, der leder til en foreløbig konklusion. Denne konklusion udgør resultatdelen på evidentialitetsniveauet. Der findes dog to semantisk forskellige underkategorier af konklusioner, der udviser forskellig kompatibilitet med andre grammatiske sætningsled og som hver for sig bygger på semantisk delvis forskellige underkategorier af præmisser. Jeg gentager eksemplerne (2) fra sidste afsnit:

(2ai) Il colpevole sembra (proprio) essere una donna.¹³

(2aii) Quest'idea sembra (proprio) essere nuova.¹⁴

(2b) Questa porta (mi) sembra (proprio) essere l'unica via d'uscita.¹⁵

Den første underkategori af konklusioner (eks. 2ai+ii) bliver brugt til at bedømme sagsforhold, der ikke er tilgængelige via direkte perception. Den evidentielle basis kan her være afsenderens (i sin rolle som A) eller andre personers iagttagelser. Sætning (2ai) kan fx ytres af en kriminalkommissær både efter selv at have besøgt et åsted eller efter at have læst en obduktionsrapport. Som det kan ses af eksemplerne, er disse kompa-

---

¹³ Den skyldige forekommer (virkelig) at være en kvinde.

¹⁴ Denne ide forekommer (virkelig) at være ny.

¹⁵ Denne dør forekommer (mig) (virkelig) at være den eneste vej ud.

tible med afsenderrelaterede adverbialer. Et meget iøjnefaldende resultat, som fremstod meget klart i de gennemførte *native speaker*-tests, ved denne underkategori er dens absolutte inkompatibilitet med den dativiske *modus*bærer:

(2ai) Il colpevole (***mi**) sembra (proprio) essere una donna.¹⁶

Den anden underkategori af konklusioner (eks. 2b) bliver brugt til perceptionsrelateret at bedømme et konkret sagsforhold. Den evidentielle basis udgør præmisser, der er A's fysiske (frem for alt visuelle) iagttagelser. Denne underkategori tillader, ved siden af afsenderrelaterede adverbialer, dativiske *modus*bærer, som det fremgår af eks. (2b). "At bedømme perceptionsrelateret" skal forstås på den måde, at man tilskriver et logisk subjekt et logisk prædikat, hvis gyldighed afsenderen med en vis "rimelighed"¹⁷ skal kunne vurdere via fysisk perception. Forskellen mellem (2a) og (2b) ligger lidt firkantet formuleret i svaret på spørgsmålet "Kan man se/høre det, at det (næsten sikkert) er sådan?" Hvis man kun kan slutte sig til en bedømmelse med hjælp af indicier, foreligger (2a), hvis man "direkte kan iagttage", foreligger (2b), som eksemplerne i følgende afsnit skal vise.

3.1. Eksempler

Mine eksempler stammer fra to nyere *science fiction*-romaner: Francesco Grassos "2038: la rivolta" (2003) og Massimo Mongais "Il gioco degli immortali" (1999). Jeg gentager for en ordens skyld, at *modus*bæreren i narrative tekster, der beskriver begivenhederne ud fra en bestemt fokuspersons synsvinkel, altid er koreferent med den aktuelle fokusperson, og jeg henviser vedrørende de teoretiske implikationer til fodnote 1). I Grassos roman skiftes der mellem flere forskellige fokuspersoner, blandt hvilke kan nævnes som de vigtigste en kvindelig journalist (La-

---

¹⁶ *Den skyldige forekommer **mi** (virkelig) at være en kvinde.

¹⁷ *Sembrare*- og *parere*-konstruktioner udtrykker altid et forbehold vedrørende et sagsforholds gyldighed, samtidig med at de signalerer, at der findes vægtige indicier for at antage en sådan gyldighed; for en nærmere diskussion af disse aspekter se Kratschmer (2005: 137f.). Derudover arbejder jeg p.t. på en formalisering af de nærmere epistemiske forhold indenfor det polyfone beskrivelsesapparat.

ra), der opdager et komplot, og en ikke helt hæderlig politibetjent (Sarrese). Mongais roman har derimod en *jeg*-fortæller, der genfinder sig som ufrivillig deltager i en slags kosmisk rollespil på en fremmed planet.

3.1.1. Inferens vedr. et sagsforhold, der ikke er tilgængeligt via direkte fysisk perception (ingen dativisk modusbærer tilladt)

Det drejer sig typisk om kontekster, der beskriver fokuspersonens foreløbige konklusioner vedrørende andre personers indre liv (sindstilstande, følelser, tanker, etc.), som i eksempel (4) eller vedrørende andre personers eller tings iboende egenskaber eller funktioner, som i (5) og (6).

- (4) Vincenzo afferrò con mossa esperta la banconota, e ne saggiò la consistenza con le unghie rosee. Il risultato dell'ispezione (*le) sembrò dissipare ogni dubbio: il foglio da cinquanta Euro scomparve, inghiottito voracemente dalla tasca della giacca in biotessuto.¹⁸

At Vincenzos tvivl/mistillid forsvinder, er ikke noget sagsforhold, der direkte er perciperbart som sådan for en udestående iagttager: faktisk angiver sætningsdelen efter kolonet det indirekte indicium, der er basis for fokuspersonens inferens.

- (5) L'organismo dei bambini appartenenti al gruppo X (*gli) sembra possedere un orologio biologico assolutamente non umano: i normali meccanismi cellulari, in particolare l'accrescimento e la ricostruzione dei tessuti, in tali soggetti risultano accelerati di un fattore oscillante tra il venti e il cinquanta rispetto al normale.¹⁹

---

¹⁸ Vincenzo greb pengesedlen med en eksperts (hånd)bevægelse og undersøgte dens konsistens med sine lyserøde negle. Undersøgelsens resultat forekom (*hende) at få enhver tvivl til at forsvinde: sedlen på 50 Euro forsvandt, grådigt slugt af biotekstiljakkens lomme (Grasso 2003: 2).

¹⁹ Organismen af de børn, der tilhører gruppe X, forekommer (*ham) at besidde et absolut ikke-menneskeligt biologisk ur: de normale cellemekanismer, specielt vævets vækst og helingsevne, har hos disse subjekter vist sig (at være) forøget med en faktor, der svinger mellem 20 og 50 i forhold til det normale (Grasso 2003: 113).

Ligeledes kan en organismes biologiske ur, en iboende egenskab, ikke direkte iagttages, men kun afledes af indicier, som igen er anført efter kolon.

- (6) Essendo dotato di visione notturna potevo studiare il fortino anche di notte. (*Mi) Sembrava essere un avamposto di confine, con vicino capanne di coloni, gente che si era avventurata sin lassù da qualche altra parte del pianeta.²⁰

Det lille forts faktiske funktion er ikke direkte perceptivt tilgængelig for *jeg*-fortælleren. Han er derimod nødt til at slutte sig til den ved hjælp af indicier: ud fra tilstedeværelsen af små nybyggerbeboelser i nærheden mener han at kunne aflede, at fortet nok er en grænsepost.

3.1.2. Perceptionsbaseret inferens vedr. et konkret sagsforhold (*dativisk modusbærer tilladt*)

Følgende kontekster er eksempler på, hvordan afsenderen bedømmer et sagsforhold perceptionsrelateret, mens konklusionen stadigvæk er resultat af en indiciebaseret inferens. De visuelle indicier bliver nærmest "lagt sammen" til en større mosaik, sådan at inferensens karakter er mindre abduktiv²¹ end ved den foregående undergruppe, men mere additiv.

Disse kontekster er meget sjældne i de to undersøgte romaner. Det drejer sig typisk om iagttagelser af bevægelsesmønstre, fx menneskelige kropsbevægelser, som i (7) og (8a+b), eller om statiske fysiske konstellationer (man fristes næsten til at sige "gestalter"), som i (9). Ingen af eksemplerne har *dativisk modusbærer* i originalen, men alle kontekster tillader dens tilstedeværelse.

---

²⁰ Siden jeg var udstyret med natsigt, kunne jeg studere det lille fort også om natten. Det forekom (*mig) at være en grænsepost, med små hytter i nærheden, tilhørende nybyggere, folk der havde vovet sig helt her op til fra andre steder på planeten (Mongai 1999: 25).

²¹ "Abduktion" som slutning, hvor man på basis af en *praemissa maior* ("alle mennesker er dødelige") og en konklusion ("Sokrates er dødelig") slutter sig til en *praemissa minor* ("Sokrates er et menneske"); abduktioner er typisk ikke helt pålidelige slutninger: "Sokrates" kunne fx også være en kat.

I det første eksempel bedømmer fokuspersonen Lara *camorra*-mandens hovedbevægelser som en nikken:

(7) Il camorrista (le) parve annuire.²²

De næste to eksempler er næsten identiske. Forfatteren bruger den samme vending for at gengive fokuspersonernes (først Laras, så Sarreses) bedømmelse af andres personers kropsbevægelser som en stivnen.

(8a) - Non era un compito più adatto alla Polizia locale? Lui scosse la testa. - Sospettavamo la presenza di sovversivi. E avevamo ragione... All'improvviso, l'uomo (le) sembrò irrigidirsi - Comunque, di chi fosse la competenza non è un mio problema: la Sezione Speciale interviene dove le viene ordinato.²³

(8b) Il giovane agente batté le palpebre, sconcertato. Poi (gli) sembrò irrigidirsi. Alzò il FAL, sfiorò col dito i comandi a sensore posti sul grilletto. Sparò.²⁴

Det sidste eksempel er vores kendte (2b), her gentaget som (9). Fokuspersonen Lara, som er blevet bedøvet og bortført, vågner i en for hende fremmed bygning, kigger sig omkring i et værelse, registrerer detaljerne og bedømmer derefter på denne akkumulative perceptive basis sine flugtmuligheder:

(9) Una porticina, in lamiera sommariamente verniciata di bianco, (le) sembrava essere l'unica via d'uscita.²⁵

---

²² *Camorra*-manden forekom (hende) at nikke (Grasso 2003: 30; *Camorra* er den napoletanske mafia; romanen foregår i Napoli i året 2038).

²³ - Var det ikke en opgave, der var mere egnet for det lokale politi? Han rystede på hovedet. – Vi frygtede subversive personers tilstedeværelse. Og vi havde ret ... Pludselig forekom (hende) manden at stivne – Hvordan det end er, det er ikke mit problem, hvem der har myndighed her: Specialenheden skrider ind dér, hvor den får ordre til at gøre det. (Grasso 2003: 45).

²⁴ Den unge betjent blinkede, forvirret. Derefter forekom han (ham) at stivne. Han løftede sin FAL, strejfede med fingeren de sensorstyrede udløser, der var anbragt på aftrækkeren. Han skød. (Grasso 2003: 106).

²⁵ En lille dør, lavet af metal og ikke særlig grundigt hvidmalet, forekom (hende) at være den eneste vej ud (Grasso 2003: 21).

Jeg vil komme tilbage til dette eksempel i det følgende kapitel om *small clauses*, fordi det var dettes kommutation til *small clause*-konstruktion, der tillod en klar indsigt i den afgørende semantiske forskel mellem *raising*- og *small clause*-konstruktioner. Når forfatteren i øvrigt her har valgt den kompleksere *raising*- frem for den ligeledes mulige og enklere *small clause*-konstruktion ved at bibeholde den underordnede kopula, så kan man tilskrive dette valg en tydelig funktion. Denne funktion må netop være at fremhæve Laras febrilske kalkuler, der skal hjælpe hende ud af den aktuelle situation.

4. *Small clause* -konstruktioner med *sembrare/parere*

Ved *small clause*-konteksterne kan man igen skelne mellem kontekster, hvor der bliver vurderet sagsforhold, der ikke er tilgængeligt via direkte fysisk perception (3a), og kontekster, hvor der perceptionsrelateret bliver vurderet konkrete sagsforhold (3b).

(3a) Quest'idea (mi) sembra (proprio) nuova.²⁶

(3b) Questa porta (mi) sembra (proprio) l'unica via d'uscita.²⁷

I modsætning til *raising*-konteksterne udtrykker *small clause*-konstruktioner dog aldrig en inferentiell proces på evidentialitetsplanet, men giver derimod udtryk for en umiddelbar vurdering af sagsforholdet: enten en umiddelbar (intellektuel) vurdering af et sagsforhold, der ikke er tilgængeligt via direkte fysisk perception (3a), eller en umiddelbar (perceptiv, frem for alt visuel) vurdering af et konkret sagsforhold (3b). Det betyder, at disse konstruktioner ikke har et todelt evidentialitetsniveau med basis og resultat som kompletiv- og *raising*-konstruktionerne, men kun et enkelt og udelt. Rent statistisk optræder de også mindre hyppigt end *raising*-konstruktionerne i kombination med en yderligere redegørelse for vurderingen (som man så kan tilskrive en funktion som indicier for inferensen i *raising*-konstruktionerne og som detaljeekspliciteringer

---

²⁶ Denne ide forekommer (mig) (virkelig) ny.

²⁷ Denne dør forekommer (mig) (virkelig) den eneste vej ud.

i *small clause*-konstruktionerne), i hvert fald i de to undersøgte romaner (se også afsnit 7).

Small clause-konteksterne kan altid kombineres med afsenderrelaterede adverbialer og en dativisk *modus*bærer. Forskellen mellem den konkrete og den abstrakte reference kommer dermed ikke direkte til udtryk på det grammatiske plan. Der består dog den *indirekte* forskel, at deres respektive *raising*-varianter (som opnås ved at tilføje den infinitte kopulaform *essere*, som semantisk set tilføjer evidentialitetsniveauet en inferentiel ”omvej”) kun tillader *modus*bærer i konkret-perceptive kontekster.

4.1. Eksempler

4.1.1. Umiddelbar (intellektuel) vurdering af et sagsforhold, der ikke er tilgængeligt via direkte fysisk perception

Følgende to eksemplpar (13) / (14) og (15) / (16) stammer fra *native speaker*-testbatteriet.²⁸

Forskellen mellem (13) og dens *raising*-variant (14) er, at afsenderen i (13) tager spontant stilling til sagsforholdet udtrykt i den *sembrare* underordnede prædikation, mens han/hun i (14) giver udtryk for, at han/hun har foretaget en inferens på basis af bestemte hende/ham til rådighed stående indicier/informationer. Da den nye vs. gamle karakter af en ide ikke er en egenskab, der kan afgøres perceptivt, tillader (14) heller ikke dativisk *modus*bærer.

(13) Quest’idea (mi) sembra (proprio) nuova.²⁹

(14) Quest’idea (*mi) sembra (proprio) essere nuova.³⁰

---

²⁸ Jeg takker Olivia de Masi for hendes yderst værdifulde arbejde som modersmålskonsulent: de her præsenterede resultateter skyldes i høj grad hendes sensible sprogforfølgelse og sprogteoretiske forståelse. En stor tak derudover også til Leonardo Cecchini, Elisabetta Leunbach og Emiliano Clo.

²⁹ Denne ide forekommer (mig) (virkelig) ny.

³⁰ Denne ide forekommer (*mig) (virkelig) at være ny.

Følgende sætninger, (15) og (16), afspejler lignende betingelser: i (15) vurderer afsenderen umiddelbart og spontant Giannis diplomatiske evner som ringe, fx ud fra en enkelt hændelse, mens han/hun i (16) drager en konklusion på basis af en række informationer om Giannis adfærd. (16) tillader ikke dativisk *modus*bærer, da en persons evner ikke kan bedømmes ved hjælp af direkte fysisk perception.

(15) Gianni (mi) sembra (proprio) poco diplomatico.³¹

(16) Gianni (*mi) sembra (proprio) essere poco diplomatico.³²

Den næste sætning, (17), der stammer fra mit korpus og beskriver en scene, iagttaget af en politibetjent, hvor demonstranter i protest har kædet sig selv til jernbaneskiner, indeholder ikke oprindeligt den anførte dativiske *modus*bærer *gli* ("ham"), som dog ifølge *native speaker* sagten kan tilføjes.

(17) i disperati incatenati ai binari (gli) sembravano davvero intenzionati a passare la notte sulle traversine.³³

Derimod tillader *raising*-varianten (18) ikke *modus*bærer, da et menneskes sindstilstand ikke direkte kan bedømmes perceptivt:

(18) i disperati incatenati ai binari (*gli) sembravano davvero essere intenzionati a passare la notte sulle traversine.³⁴

Sætning (18) udtrykker, at politibetjenten deducerer demonstraternes indstilling ud fra deres indtil da udviste adfærd (som udgør hans præmisser), mens den originale sætning (17) gengiver hans umiddelbare vurdering fx ud fra deres fortsatte tilstedeværelse sent om aftenen.

---

³¹ Gianni forekommer (mig) (virkelig) ikke særligt diplomatisk.

³² Gianni forekommer (*mig) (virkelig) ikke at være særlig diplomatisk.

³³ De fortvivlede, kædet fast til skinnerne, syntes (for ham) virkelig indstillede på at tilbringe natten på svellerne (Grassi 2003: 9). Adverbialet *davvero* ("virkelig") kan tolkes enten som afsenderrelateret eller som nærmere bestemmelse af *intenzionati* ("indstillede").

³⁴ De fortvivlede, kædet fast til skinnerne, syntes (*for ham) virkelig at være indstillede på at tilbringe natten på svellerne.

4.1.2. Umiddelbar (perceptiv, frem for alt visuel) vurdering af et konkret sagsforhold

Perceptionen kan være grundlag for umiddelbare vurderinger af sagsforhold. Når man fjerner kopula *essere* fra vores tidligere eksempel (2b)/(9), her gengivet som (19), opnår man en sætning (20), der ikke længere, som (19), udtrykker en bedømmelse af flugtmuligheder i form af en konklusion på basis af præmisser (et værelses visuelt registrerede detaljer, der danner en større mosaik), men som gengiver det umiddelbare visuelle indtryk, fokuspersonen får af værelset.

- (19) Una porticina, in lamiera sommariamente verniciata di bianco, (le) sembrava essere l'unica via d'uscita.³⁵
- (20) Una porticina, in lamiera sommariamente verniciata di bianco, (le) sembrava l'unica via d'uscita.³⁶

Også følgende sætningspar illustrerer forskellen mellem en læsning ”direkte perceptivt baserede vurdering” og ”inferensbaseret vurdering”: i (21) ser fokuspersonen mandens ansigt og vurderer det umiddelbart som solbranket, mens hun i (22) baserer sin vurdering additivt på flere forskellige fysiske indicier, hun har iagttaget på hans ansigt:

- (21) Il viso del vecchio (le) sembrava ancor più cotto dal sole dell'ultima volta che lo aveva veduto.³⁷
- (22) Il viso del vecchio (le) sembrava essere ancor più cotto dal sole dell'ultima volta che lo aveva veduto.³⁸

---

³⁵ En lille dør, lavet af metal og ikke særlig grundigt hvidmalet, forekom (hende) at være den eneste vej ud (Grasso 2003: 21).

³⁶ En lille dør, lavet af metal og ikke særlig grundigt hvidmalet, forekom (hende) den eneste vej ud.

³⁷ Den gamles ansigt forekom hende endnu mere solbranket end sidste gang, hun havde set ham. Sætningen er en permutation af originalkonstruktionen (Grasso 2003: 22), hvor *modus*forholdene er udtrykt ved hjælp af et indskudt: *Il viso del vecchio, notò Lara, sembrava ancor più cotto dal sole dell'ultima volta che lo aveva veduto*, Den gamles ansigt, **bemærkede Lara**, forekom endnu mere [...].

³⁸ Den gamles ansigt forekom hende at være endnu mere solbranket end sidste gang, hun havde set ham.

Ligeledes betyder tilføjelsen af kopula *essere* til vores næste korpuseksempel, at fokuspersonens vurdering ikke længere, som i originaleksemplet (23), bliver præsenteret som umiddelbart perceptionsbaseret, men som byggende på et ræsonnement, der inddrager flere indicier (24):

(23) Si alzò e si guardò intorno. La stanza (le) sembrava scavata nella roccia. Era buia, umida, più intima che sinistra.³⁹

(24) Si alzò e si guardò intorno. La stanza (le) sembrava essere scavata nella roccia. Era buia, umida, più intima che sinistra.⁴⁰

Det kunne for eksempel typisk være de to kvalifikationer, fokuspersonen tildeler værelset, nemlig *buia* og *umida* (“mørkt” og “fugtigt”), der ville kunne bruges som indicier, der muliggør inferensprocessen i (24). I (23) kan de derimod tolkes som en eksplicitering af de optiske detaljer, Lara iagttager.

4.2. Udblik: fremtidige undersøgelser

Der findes en syntaktisk og semantisk kompleks konstruktion, som kombinerer en adjektivisk *small clause*-konstruktion med enten en kompletivkonstruktion (25) eller med en kontrolkonstruktion⁴¹ (26) og en (fakultativ) *modus*bærer i dativ⁴²:

(25) (Mi) sembra impossibile/probabile/ammirabile che Gianni arrivi in tempo.⁴³

---

³⁹ Hun rejste sig og så sig omkring. Værelset forekom (hende) hugget ud i klipperne. Det var mørkt, fugtigt, mere intimt end skummelt (Grasso 2003: 65; originaltekst uden *modus*bærer).

⁴⁰ Hun rejste sig og så sig omkring. Værelset forekom (hende) at være hugget ud i klipperne. Det var mørkt, fugtigt, mere intimt end skummelt.

⁴¹ = ifølge den generative terminologi en konstruktion, hvor det implicitte subjekt af en underordnet infinitiv sætning er koreferent med et element i den overordnede sætning (subjekt, direkte objekt, dativobjekt; her: den dativiske *modus*bærer).

⁴² Hvad den syntaktiske analyse af den slags konstruktioner angår, forudser jeg stor uenighed blandt generativisterne: som tidligere sagt er *small clause*-analysen i sig selv omdiskuteret, og derudover plejer der ligeledes at herske uenighed, hvad den præcise status og position af kompletivsætninger afhænger af *sembra/pare* angår (se fx Olsen 1981: 1-34, Moro 1997).

⁴³ Det forekommer (mig) umuligt/sandsynligt/beundringsværdigt, at Gianni kommer til tiden.

- (26) (Mi) sembra impossibile/probabile/ammirabile arrivare in tempo.⁴⁴

Det underordnede adjektiv er enten et adjektiv, der udtrykker epistemisk modalitet (*impossibile* etc.), eller et, der udtrykker en værdidom (*ammirabile* etc.), det vil sige affektiv modalitet. I kombination med det foregående *sembra/pare*, der bibeholder sin egen *modus* ”foreløbig konklusion”, må der nærmest være tale af en kompleks *modus*, hvor den éne er underordnet den anden: omtrent ”min foreløbige konklusion er, at det er umuligt at p”. Jeg forudser interessante teoretiske implikationer vedrørende den nok lettere komplekse (interne) polyfone struktur af disse konstruktioner, men vil på nuværende tidspunkt hellere henvise til fremtidige undersøgelser.

Under arbejdet med *small clause*-konstruktionerne blev jeg derudover opmærksom på et fænomen, som kræver særskilt behandling og som muligvis har vidtrækkende teoretiske konsekvenser for den semantiske beskrivelse af *modus*-verber og andre *modus*-udtryksmidler.

Det drejede sig i første omgang om konstruktioner på basis af nominalsyntagmer, der, alt efter kontekst, kan tolkes som en foreløbig konklusion vedrørende subjektets ”reelle” kategori (27) eller som sammenligning af subjektet med en anden kategori (de danske oversættelser ”ligne” og ”se ud som” har i øvrigt ligeledes begge læsningsmuligheder) (28):

- (27) [...] versò in ognuno una identica porzione di un liquido assolutamente chiaro, inodore e trasparente che sembrava acqua.⁴⁵

- (28) La cupola iridescente del Centro Direzionale sembrava una bolla di sapone gonfiatasi tutto intorno ai grattacieli [...]⁴⁶

---

⁴⁴ Det forekommer (mig) umuligt/sandsynligt/beundringsværdigt at komme til tiden.

⁴⁵ Han hældte i hver (kop) en identisk mængde af en absolut klar, lugtfri og transparent væske, der lignede vand. (Mongai 1999: 119).

⁴⁶ Direktionscentrets changerende kuppel lignede en sæbeboble, som havde pustet sig op hele vejen omkring skyskraberne [...] (Grasso 2003: 20).

Jeg agter at påvise, at forskellen er rent pragmatisk forankret (kontekstafhængig), det vil sige, at den semantiske analyse forbliver den samme, samtidig med at den del af beskrivelsesapparatet, der vedrører a_0 's epistemiske forhold til sit synspunkt bør og kan forfines på sådan en måde, at den kan gøre rede for disse fortolkningsforskelle.

Derudover mener jeg allerede nu at have data nok til at kunne hævde, at alle *sembrare-/parere*-konstruktioner har to potentielle læsninger (en "sammenlignende" og en "kategoriserende"), hvis entydiggørelse er pragmatisk forankret (dvs. styres af konteksten).

5. *Sembrare-* og *parere*-konstruktionernes øvrige egenskaber

5.1. *Grammatiske restriktioner*

Der findes den i øvrigt velkendte restriktion, at *sembrare-* og *parere*-konstruktioner af *raising*-typen ikke kan være "refleksive", det vil sige, at det underordnede subjekt, der kongruerer med verbet, ikke kan være koreferent med en dativisk *modus*bærer:

- (29) a. *Mi sembro capire tutto.⁴⁷
b. *Ti sembri capire tutto?⁴⁸

Raising-konstruktionerne a. og b. skal, for at være grammatiske, omskrives til upersonlige konstruktioner af kontroltypen (se fodnote 41), i dette tilfælde med den obligatoriske præposition *di* foran den underordnede infinitiv:

- (30) a. Mi sembra di capire tutto.⁴⁹
b. Ti sembra di capire tutto?⁵⁰

Disse konstruktioner er udelukkede, hvis *modus*bærer og underordnet subjekt ikke er koreferente. Som det kan ses i (31.a), er det fx heller ik-

---

⁴⁷ *For mig synes jeg at forstå det hele.

⁴⁸ *Synes du for dig at forstå det hele?

⁴⁹ Det forekommer mig at forstå det hele.

⁵⁰ Forekommer det dig at forstå det hele?

ke nok, at *modus*bæreren er en del af det kollektive underordnede subjekt. Den eneste mulige form er her stadigvæk (31.b):

- (31) a. *Mi sembrò di intenderci bene.⁵¹
b. Mi sembrò che ci intendessimo bene.⁵²

Når man fjerner *modus*bæreren fra fx (29.a.) er resultatet (32.a.) rigtigt nok grammatisk, men konstruktionens læsning skifter over til en fortolkning med en implicit *modus*bærer ”for de andre/for omverdenen”; når man fjerner *modus*bæreren fra den ikke-personbøjede kontrolkonstruktion (30.a.), opnår man derimod en læsning som i (32.b.), hvor det kollektive MAN er såvel subjekt til den underordnede prædikation som (implicit) *modus*bærer:

- (32) a. Sembro capire tutto.⁵³
b. A volte sembrava di stare in un cartone animato: animali con le forme, i colori ed i disegni più improbabili ti si paravano innanzi e ci mettevi sempre un po' per capire se erano o no pericolosi.⁵⁴

5.2. Semantiske restriktioner

Da *small clause*-konstruktioner udtrykker en umiddelbar vurdering af et sagsforhold, er de naturligtvis udelukkede dér, hvor en umiddelbar vurdering ikke er mulig, som i det tidligere eksempel (2ai), her gentaget som (33), hvor kriminalkommissæren slutter sig til gerningsmandens køn på basis af indicier:

- (33) Il colpevole sembra (proprio) essere una donna.⁵⁵

---

⁵¹ *Det forekom mig at forstå hinanden (godt)/at komme godt ud af med hinanden.

⁵² Det forekom mig, at vi forstod hinanden (godt)/at vi kom godt ud af det med hinanden.

⁵³ Jeg synes (for de andre) at forstå det hele $\cong$ For andre virker det, som om jeg forstår det hele.

⁵⁴ Nogle gange syntes man at befinde sig i en tegnefilm: dyr i de mest usandsynlige former, farver og designs dukkede op foran dig, og du brugte altid lidt tid på at forstå, om de var farlige eller ej (Mongai 1999: 97). Interessant i dette eksempel er kombinationen af *sembrare* + (implicit) *modus*bærer MAN med brugen af anden person ”du”, ligeledes i funktion af ”MAN”.

⁵⁵ Den skyldige forekommer (virkelig) at være en kvinde.

Omvendt er det efter det foregående klart, at for at opnå den læsning ”at have et udseende som” ved hjælp en af *sembrare*- eller *parere*-konstruktion skal der bruges en *small clause*-konstruktion.

5.3. *Tekststrukturelle egenskaber (tema/rema-forhold)*

Det forfremmede subjekt i *raising*- og *small clause*-konteksterne fremstår som tematiseret⁵⁶. Det kan dreje sig om et rigtigt tema, der genoptages på forskellige måder: fx som en ægte gentagelse (34), ved hjælp af en omformulering (35), som implicit subjekt(spronomen) [pro] (36) eller i form af et eksplicit pronomen (meget typisk, men ikke udelukkende, et relativpronomen), hvis antecedent indfører enheden, som så fremstår som tema i det videre forløb (37):

- (34) Caso volle che **gli attaccanti** mi passassero vicino senza accorgersi di me, mentre io mi accorsi di loro. Non sapendo che fare, non feci nulla. **Gli attaccanti**, appiedati, vestiti di pelli ed armati di archi e balestre sembravano indiani delle praterie [...]⁵⁷
- (35) Vincenzo afferrò con mossa esperta la banconota, e **ne saggiò la consistenza con le unghie rosee. Il risultato dell'ispezione** sembrò dissipare ogni dubbio: il foglio da cinquanta Euro scomparve, inghiottito voracemente dalla tasca della giacca in biotessuto.⁵⁸

---

⁵⁶ For en udredning vedrørende det italienske præverbale subjekts tematiske status se fx Alisova (1972: 130ff.).

⁵⁷ Tilfældet ville, at angriberne kom tæt forbi mig uden at opdage mig, mens jeg opdagede dem. Da jeg ikke vidste, hvad jeg skulle gøre, gjorde jeg ingenting. Angriberne, til fods, klædt i skind og bevæbnede med buer og armbrøste lignede prærieindianere [...] (Mongai 1999: 46). Her genoptages ”angriberne”, som bliver til det forfremmede subjekt for *sembrare*.

⁵⁸ Vincenzo greb pengesedlen med en eksperts (hånd)bevægelse, og undersøgte dens konsistens med sine lyserøde negle. Undersøgelsens resultat forekom at få enhver tvivl til at forsvinde: sedlen på 50 Euro forsvandt, grådigt slugt af biotekstiljakkens lomme (Grasso 2003: 2). Her genoptages og udbygges ”undersøgte dens konsistens med sine lyserøde negle” med ”undersøgelsens resultat”, som så er det tematiserede subjekt til *sembrare*.

- (36) - Hai ragione. Nessuno. - assentì **il vecchio**, amaro. - A volte mi fa troppo schifo vivere così. Poi [**pro**] sembrò riprendere il controllo.⁵⁹
- (37) Indicò **Sarrese**, **che** non sembrava capacitarsi della velocità di quell'attacco.⁶⁰

For derimod at tematisere et subjekt, som er den del af en kompletiv-sætning, kan man dislokere dette subjekt til venstre, som det i øvrigt specielt hyppigt findes i det italienske talesprog (Alisova 1972: 131):

- (38) - Nella notte dei tempi, i popoli della Grande Casa della Madre Dea vivevano sparsi all'Esterno, nel Luogo Ove non C'è Pace [...] Ma lei che aveva partorito tutti i viventi ebbe pietà degli **uomini** ed anche dei **Cyborg** [...] La teologia di **tutti i clan umani** era più o meno questa, aggiungendovi riti specifici di ogni tribù. **I Cyborg**, pare [che] avessero qualcosa di simile, ma la loro era una religione evidentemente falsa: essi esistevano solo per mettere alla prova i veri figli della Madre di Tutti.⁶¹

Det kendte fænomen, at en principielt rematisk information kan præsenteres som tematisk i en tekst på basis af denne informations metonymi-

⁵⁹ - Du har ret. Ingen [fortjener en så pinefuld eksistens]. – samtykkede den gamle, bitter. – Nogle gange væmmes jeg virkelig ved at leve sådan. Derefter syntes [han] at genvinde kontrollen (Grasso 2003: 25). Her genoptages ”den gamle” med ”han”, som er implicit.

⁶⁰ Han pegede på Sarrese, som ikke syntes at fatte dette angrebs hastighed (Grasso 2003: 112). Her genoptages ”Sarrese” via relativpronomet ”som”.

⁶¹ – I tidernes morgen (eg. ”nat”) levede Modergudindens Storhuses folkeslag spredt Udenfor, på Stedet, Hvor Der ikke Er Fred [...] Men hende, der havde født alle levende væsner, fik medlidenhed med menneskerne og også med Cyborg’erne [...] Alle menneskelige klaners teologi var mere eller mindre denne, og tilføjede (kun) de specielle riter for hver stamme. Cyborg’erne, det ser ud til, [at] de havde noget lignende, men deres var en tydeligt falsk religion: de eksisterede kun for at stille Alles Moders rigtige sønner på prøve. (Mongai 1999: 118). Her bliver subjektet af den under *pare* underordnede sætning (hvis konjunktiviske verbalform afspejler denne underordning) foranstillet hele perioden og dermed tematiseret. Da både mennesker og Cyborg’erne introduceres som temaer i den forangående tekst, hvorefter begge grupperes teologi kommenteres, bruges foranstillingen af ”Cyborg’erne” til at signalere emneskiftet mellem de to grupper.

ske relation til en i teksten allerede introduceret information (*vi kom til en lille landsby; kirken lå på venstre side*), kan også iagttages i forbindelse med vores konstruktioner med forfremmet subjekt:

- (39) Sulla parete di fondo si aprivano **tre porte**. [...] **Quella centrale** era sbarrata, e **la maniglia** sembrava essere stata mozzata con l'accetta.⁶²

Det forfremmede subjekt kan dog også være et led, der er rematisk (dvs. ikke tidligere introduceret i teksten), hvis tematiske status postuleres *ad hoc* (som man kunne kalde et "pseudo-tema" eller "tematoid"), hvilket resulterer i en mere flydende fortællerytme (40) end ved brug af den lidt tungere hel-rematiske kompletivsætningskonstruktion (41):

- (40) Ebbero delle visioni. Non saprei come definirle altrimenti. **Animali, colori, alberi tutt'intorno a me** sembravano parlarmi, interagire con me [...]⁶³

- (41) Ebbero delle visioni. Non saprei come definirle altrimenti. Sembrava **che animali, colori, alberi tutt'intorno a me mi parlassero, interagissero con me** [...]⁶⁴

Det rematiske element, der bliver præsenteret som tema via sin stilling før verbet, kan endda være udstyret med visse for rematiske informationer typiske markeringer som fx en ubestemt artikel:

---

⁶² I bagvæggen åbnede sig tre døre. [...] Den mellemste var barrikaderet, og håndtaget syntes at være blevet afhugget med en økse (Grasso 2003: 65). Her kan man forklare "håndtaget"s position og bestemte artikel via dets metonymiske forhold til "den mellemste [dør]".

⁶³ Jeg havde visioner. Jeg ved ikke, hvordan jeg ellers skulle definere dem. Dyr, farver, træer helt omkring mig syntes at tale til mig, at interagere med mig [...] (Mongai 1999: 25). "Dyr, farver, træer" bliver via deres syntaktiske position præsenteret som tema, mens de faktisk er rematiske informationsenheder. Det forstyrrer dog ikke tekstforståelsen, samtidig med at fortællerytmen bliver let og glidende.

⁶⁴ Jeg havde visioner. Jeg ved ikke, hvordan jeg ellers skulle definere dem. Det virkede, som om dyr, farver, træer helt omkring mig talte til mig, interagerede med mig [...]. Her præsenteres hele kompletivsætningsens indhold (dvs. propositionens subjekt og prædikat) som rematisk, hvilket det også er. Samtidig bliver fortællerytmen dog en kende brudt af den næsten for skematiske markering af tema/rema og lettere tyngt af bisætningen med de fulde verbalformer.

- (42) Si fregò gli occhi, più curiosa che spaventata, e si guardò intorno. [...] **Una porticina, in lamiera sommariamente verniciata di bianco**, sembrava essere l'unica via d'uscita.⁶⁵

Derudover findes der dog også kontekster, hvor subjektet, som kongruerer med *sembrare*, er efterstillet verbet og dermed klart præsenteret som rema (et kvalificeret gæt ville være, at generativisterne betragter dette efterstillede subjekt som extraponeret til højre *after raising*, det vil sige adjungeret et andet sted i trædiagrammet end den ”oprindelige” subjektspostition):

- (43) Sembravano trascorsi **secoli**...⁶⁶

5.4. Stilistiske egenskaber

Mens stilniveauet er neutralt for både kompletiv- og *small clause*-konstruktionerne, er det ifølge *native speaker*-bedømmelse tydeligt litterært for *raising*-konstruktionerne (se afsnit 7 for effekterne deraf i konkrete tekster).

6. Gennemførte tests

For overblikkets skyld følger her en samlet opstilling og diskussion af de gennemførte *native speaker*-tests, der har ført til de nævnte resultater. Jeg har arbejdet med tre forskellige testbatterier:

- omskrivningstests med romancitater
- oversættelsestests på basis af data om engelsk
- tests med konstruerede eksempler, der var specielt tilpassede til at afprøve de i konstruktionerne udtrykte evidentialitetsforhold (delvis inspirerede af de ovennævnte engelske data)

---

⁶⁵ Hun gnubbede øjnene, mere nysgerrig end forskrækket, og kiggede sig omkring. [...] En lille dør, lavet af metal og ikke særlig grundigt hvidmalet, forekom at være den eneste vej ud (Grasso 2003: 21).

⁶⁶ Det syntes gået århundreder $\cong$ Det virkede, som om der var gået århundreder (Grasso 1999: 51).

6.1. Omskrivningstests med romancitater

Som tidligere sagt har jeg bl.a. brugt Francesco Grassos *Science fiction*-roman "2038: la rivolta" fra 2003 som korpustekst for denne del af undersøgelsen. Romanen tilbød sig på grund af dens aktuelle udgivelsesdato, som sandsynliggør en afspejling af den aktuelle italienske sprogbrug, og dens tilgængelighed i elektronisk form, da det drejer sig om en netpublikation.

Jeg har omskrevet de originale eksempler på de enkelte konstruktioner til de andre konstruktionsformer for at teste deres acceptabilitet og de eventuelle semantiske og tekstuelle forskydninger/effekter ved hjælp af modersmålsinformanter.

Alt efter et originalcitats konstruktionstype findes der normalt et begrænset antal af omskrivningsmuligheder. Afgørende er frem for alt tilstedeværelsen (kompletivsætninger, *raising*) af eller mangel (*small clause*) på et verballeksem i den underordnede prædikation. Dermed er for det første følgende omskrivninger mulige og er blevet testet:

kompletivsætninger >> *raising*
raising >> kompletivsætninger

Derudover kan tilføjelse eller slettelse af kopula i visse specielle kontekster bygge bro mellem konstruktioner med og uden underordnet verballeksem:

raising med underordnet kopula >> *small clause* (ved at slette kopula), kompletivsætninger
small clause >> *raising*, kompletivsætn. (begge ved at tilføje kopula)

Samtidig er de originale og de omskrevne konstruktioner blevet testet for deres kompatibilitet med dativisk *modus*bærer og afsenderrelaterede adverbialer.

6.2. Oversættelsestests på basis af data om engelsk

Her har jeg taget Ora Matushanskys artikel *Tipping the Scales: The Syntax of Scalarity in the Complement of Seem* fra 2002 som udgangsbasis. Jeg har overført hendes resultater om det engelske *seem* til italiensk og afprøvet via *native speaker*-tests. I sin generativt inspirerede, men ikke overtekniske artikel argumenterer Matushansky for, at de engelske *seem*-konstruktioner skal inddeles i to grupper: for det første *seem* + *raising* samt *seem* + kompletivsætning, som udmærker sig ved, at *seem* ikke tildeler nogen thetarolle til sin subjeksposition (den gængse analyse), læsningen er epistemisk (dvs. konstruktionen er modal, idet den giver et bud på det udtrykte sagsforholds sandsynlighed) og der stilles ingen semantisk-logiske krav til den underordnede proposition. Innovativ er derimod Matushanskys analyse af de engelske *small clause*-konstruktioner: disse skulle være i stand til at tildele en thetarolle til deres subjeksposition, have en ren perceptiv læsning, samt med at kræve et underordnet skalær prædikat.

For at vise, at engelsk *seem* kan tildele en thetarolle til sin subjeksposition, anfører Matushansky (2002: 221; ex. (3)a.) følgende sætning, hvor *seems* tager en fuld kompletivsætning samtidig med at have et nominalt subjekt (som ikke kan siges at stamme fra den underordnede prædikation), og hvor Clarindas subjektsthetarolle ifølge forfatteren derfor må komme fra *seems*:

(44) Clarinda seems like she's in a bad mood.

Når man prøver at skabe en tilsvarende konstruktion på italiensk, opnår man derimod et ugrammatisk resultat:

(45) *Clarinda sembra come se fosse di malumore.⁶⁷

Det må konkluderes, at der på italiensk ingen konstruktion er mulig, hvor subjektsthetarollen entydigt kommer fra *sembra* og at denne thetarolle derfor altid må stamme/hentes fra den underordnede prædikation.

---

⁶⁷ *Clarinda forekommer som om hun var i dårlig humør.

Matushansky (2002: 225; ex. (14)a./b., her gengivet som (46)a./b.) diskuterer derudover følgende sætningspar, hvor den første indeholder en *small clause*-konstruktion og den anden den tilsvarende *raising*-konstruktion:

Example (14a) cannot be felicitously used if perceptual evidence is unavailable – for example, one cannot enter a room, look at Kleenexes and medicine bottles strewn all over the floor, and utter (14a). On the other hand, (14b) can be felicitously uttered in the same circumstances.

- (46)   a. The squire seems sick.
          b. The squire seems to be sick.

Matushansky sammenfatter derefter sine iagttagelser på den følgende måde:

So, (14a) implies perception of the subjects condition by the experiencer (*I percieve that P holds*), whereas (14b) is an epistemic deduction (*from what I see I conclude that P holds*).

Når man sammenligner de tilsvarende konstruktioner på italiensk, kan man konstatere den i afsnit 4 omtalte forskel mellem direkte perceptionsbaserede vurdering (47.a) og vurdering på basis af inferens (47.b):

- (47)   a. Lo scudiere sembra malato.⁶⁸
          b. Lo scudiere sembra essere malato.⁶⁹ (inferens)

Hvis man antager, at den engelske og den italienske situation ligner hinanden meget, så bliver det også klart, at Matushanskys analyse ville have gavn af en adskillelse af de to semantiske aspekter ”(perceptuel, etc.) evidentialitet” og ”modus”. Hun tilskriver *small clause*-konstruktionerne det første aspekt og *raising*-konstruktionerne det andet. Følgende citat (Matushansky 2002: 225. note 2) afspejler problemerne, der følger :

---

⁶⁸ Væbneren ser syg ud.

⁶⁹ Væbneren synes at være syg.

I find it next to impossible to formulate the difference between an epistemically derived conclusion and a perceptually derived one.

Sammen med hendes overfor citerede formuleringer "I percieve that P holds" og "from what I see I conclude that P holds" for de to konstruktioner kommer hun faktisk selv ret tæt på løsningen af sit problem: i begge tilfælde drejer det sig om epistemiske bedømmelser ("modus": "P holds [very probably]"), men evidentialiteten er perceptiv i det ene tilfælde og inferentiell i det andet.

Det kunne derudover konstateres, at *small clause*-konstruktioner også er mulige ved klart abstrakte (dvs. ikke via perception tilgængelige) kontekster på italiensk, hvor evidentialiteten kunne fastslås som direkte intellektuel vurdering:

(48) L'idea sembra nuova.⁷⁰

Matushansky antyder, dog uden at uddybe emnet, denne mulighed på engelsk, når hun forsøger at besvare sit eget spørgsmål stillet i ovennævnte fodnote:

[...] while the perceptual *seem* requires some sort of perception (including metaphorical cases like *This law seems/looks/feels unfair*), the epistemic one is not excluded there. In other words, the distribution of epistemic *seem* encompasses that of perceptual *seem*. (samme note 2)

Hendes "metaphorical cases" svarer til det, jeg kalder for abstrakte kontekster, der indebærer en intellektuel vurderende evidentialitet. Samtidig slår hun i øvrigt fast, at *raising*-konstruktioner kan erstatte *small clause*-konstruktioner, også når perceptiv evidentialitet er på spil. Dette svarer igen til mine resultater for italiensk, ifølge hvilke omskrivning til *raising* tilføjer *small clause*-kontekster en inferentiell omvej på evidentialitetsplanet, mens den bevarer den originale erkendelsestype (perception

---

⁷⁰ Ideen forekommer/synes ny.

vs. intellekt). Dette underbygger samtidig også min påstand om, at ”epistemisk” ikke skal tolkes som dikotomisk modstykke til ”perceptiv”.

Matushansky prøver derefter at vise (2002: 233, ex. (34) b.), at ikke-skalære prædikater ikke kan underordnes *seem* i *small clause*-konstruktioner:

(49) *Merlin seems a wizard/a man/Arthur’s friend.

Faktisk skal der dog konstateres, at den engelske sætning i alle sine variationer ikke er heldig, fordi prædikaterne udtrykker enten egenskaber, der ikke er direkte perceptivt tilgængelige (*wizard*, *Arthur’s friend*), eller egenskaber, der er for entydige⁷¹ (*a man*) til at kunne udløse en *seem-modus*.

Når man ændrer lidt på konteksten, sådan at konklusionen ikke er helt entydig mere, men derimod perceptuelt tilgængelig, fremstår den i hvert fald på italiensk som helt uproblematisk:

(50) La persona dai capelli corti laggiù vicino alla statua? Sembra una donna.⁷²

Matushansky henviser i øvrigt selv til den kendsgerning, at italiensk tillader ikke-skalære prædikater i disse kontekster (2002: 238; ex. (47)):

(51) (Me [sic; læs: ”mi”]) sembra un dottore/un idiota.⁷³

⁷¹ Hvis man forestiller sig en Merlin, som han prototypisk bliver fremstillet i billedkunsten, fx med langt skæg. Hellere ikke desangående i øvrigt er sætningen velvalgt: skal brugen af navnet *Merlin* skabe en kontekst, hvor vi skal forestille os den konkrete mytologiske figur (de andre prædikater *wizard* og *Arthur’s friend* lægger op til det), hvis køn vi kender og som med sit skæg også ligner en mand, hvormed konteksten på grund af dens entydighed allerede bliver inkompatibel med *seem* (det ville dermed ikke være nødvendigt at bruge prædikatets manglende skalaritet som forklarende faktor), eller er der tale om et undefineret væsen, som tilfældigvis hedder Merlin, hvis nærmere egenskaber skal bedømmes? Om den sidste læsning ville gøre konteksten kompatibel med *seem*, er et spørgsmål, som skal afgøres af engelske informanter. Sætning (49) er i hvert fald, som den står i Matushansky 2002, ikke overbevisende som belæg for forfatterindens tese.

⁷² Den korthårede person derovre ved siden af statuen? Det ser ud som en kvinde. (Eksempel fra mit *native speaker*-testbatteri).

Faktisk findes der, blandt mange eksempler med ikke-skalære prædikater, et eksempel i mit korpus, hvor *small clause-sembra* forbindes med ”læge”:

- (52) Il secondo sembrava un medico: non aveva il camice, ma dava ugualmente l'impressione di un chirurgo, forse per l'aria disinvolta con cui sembrava dominare la scena, forse per i riflessi di sangue che si scorgevano nelle sue pupille.⁷⁴

Uden at bedømme den engelske situation kan man i hvert fald konstatere, at det underordnede prædikats skalaritet ikke er påkrævet på italiensk.

Den ide, at ”epistemisk” står i modsætning til ”perceptivt”, som vi lige har set hos Matushansky 2002, findes også hos Barron 1997, som Matushansky dog ifølge sin egen bibliografi ikke har læst. På baggrund af et *Lexical Functional Grammar*-beskrivelsesapparat giver Barron sit bud på udviklingen af de epistemiske verber fr. *sembler*/it. *sembrare* fra det latinske verbum *SIMULARE*, som ifølge Barron semantisk kan analyseres som indeholdende et perceptivt element⁷⁵: ”[...] verbs with an epistemic reading, raising verbs, can be derived from verbs of perception [...]” (Barron 1997: 14).

Uden at udtale mig om det engelske, kan jeg dog efter alt det ovenstående sige, at – i det mindste hvad det italienske angår – behøver ”epistemisk” og ”perceptivt” ikke at udelukke hinanden: begge aspekter

---

⁷³ Han forekommer (mig) som en læge/en idiot.

⁷⁴ Den anden så ud som en læge: han havde ikke kittel på, men gav alligevel indtryk af en kirurg, måske på grund af den selvfølgelighed, han syntes at dominere scenen med, måske på grund af det genskær af blod, der kunne ses i hans pupiller (Grasso 2003: 47). Dette eksempel er også interessant, fordi *sembrare* i den efterfølgende sætning bliver parafraseret med *dava l'impressione* ”gav indtryk”.

⁷⁵ “[...] the verb *simulare* ”to pretend” which is the etymon of *sembler* (French) and *sembrare* (Italian) “to seem” [...] To pretend is to attempt to cause an event in which a perceiver perceives a proposition or event – to cause someone to believe something.” (Barron 1997: 12) For en lidt mere uddybende etymologisk analyse af *sembrare* se Kratschmer 2005: 139; Barrons formulering ”a perceiver perceives a proposition” er lidt uheldig, hvis ikke ”perceives” allerede på dette sproghistoriske stadium skal fortolkes i abstrakt betydning, hvilket Barron dog i det mindste burde have problematiseret her.

kan være del af en bestemt konstruktions semantik, hvor de kan lokaliseres på forskellige beskrivelsesniveauer: evidentialitetsniveauet (basis eller resultat) eller *modus*niveauet.

6.3. Native-speaker-tests med specielt konstruerede kontekster

Jeg har også lavet tests med kontekster, der var specielt konstruerede til lejligheden, for frem for alt at teste evidentialitet, men også kompatibiliteten med en eventuel dativisk *modus*bærer.

Som eksempel gentager jeg en tidligere nævnt kontekst:

- (53) La persona dai capelli corti laggiù vicino alla statua? -
a. (mi) sembra/pare una donna.
b. (*mi) sembra/pare essere una donna.
c. (mi) sembra/pare che sia una donna.⁷⁶

Mens *small clause*-konstruktionen i a. udtrykker visuel evidentialitet ("ser ud" i bogstavelig forstand), udtrykker såvel *raising*-konstruktionen i b. og kompletivkonstruktionen i c. inferentiel evidentialitet ("synes"). Og siden der i b. skal vurderes et sagsforhold (personens køn som en inhærent, biologisk egenskab), som ikke er tilgængelig via direkte fysisk perception, er konstruktionen heller ikke kompatibel med en dativisk *modus*bærer. Derimod er denne størrelse tilladt i de andre kontekster, som vi ved: i a., fordi *small clause*-kontekster aldrig pålægger disse restriktioner, og i c., fordi kompletivkonstruktioner tillader dem under forudsætningen, som her er opfyldt, at inferensen skal basere sig på afsenderens egne iagttagelser.

7. Sembrare- og parere-konstruktionernes tekstuelle funktioner i praksis

Med en statistisk oversigt over fordelingen af de enkelte konstruktioner i mine to korpusromaner som udgangspunkt vil jeg afslutningsvis gerne

---

⁷⁶ Den korthårede person derovre ved siden af statuen? a. Det ser ud som en kvinde (for mig ser det ud ..); b. (*for mig) det synes at være en kvinde; c. (for mig ser det ud til at ..) det ser ud til, at det er en kvinde.

vide, hvordan de hertil beskrevne semantiske, men også syntaktiske og pragmatiske egenskaber bidrager til disses konstruktioners funktion på tekstniveauet. Resultaterne er ikke kun relevante under en tekstlingvistisk synsvinkel, men er ligeledes interessante for en litterært orienteret analyse. Resultaterne af mine *native speaker*-tests angående *sembrare*- og *parere*-konstruktionernes egenskaber og konstruktionernes distribution i de to korpusromaner går op i en højere enhed med romanernes (sub)genre og plot.

Følgende tabel giver en oversigt over fordelingen af samtlige konstruktioner i begge romaner:

roman	kompletiv		<i>raising</i>		<i>small clause</i>		øvrige ⁷⁷	
	<i>sembrare</i>	<i>parere</i>	<i>sembrare</i>	<i>parere</i>	<i>sembrare</i>	<i>parere</i>	<i>sembrare</i>	<i>parere</i>
2038	12 ⁷⁸	0	32	5	46	7	17	1
<i>Immortali</i>	7	2	8	1	68	1	11	8

Allerførst er det tydeligt, at *sembrare* dominerer i forhold til *parere* rent frekvensmæssigt i begge tekster og i alle konstruktionstyper.⁷⁹

Dernæst kan man se, at kompletivkonstruktionerne i begge romaner er brugt sparsomt, som man kunne forvente på basis af det tidligere sagte vedrørende konstruktionernes informationsstrukturelle tyngde og de to andre konstruktioners lethed og flydende karakter.

Grassos 2038 gør rigelig brug af de litterært prægede *raising*-konstruktioner, hvilket fremstår som meget naturligt i en roman skrevet i

⁷⁷ Blandt de øvrige konstruktioner findes fx indskud som *a quanto pare* ("som det ser ud"), komplekse konstruktioner som *mi sembra incredibile che ..* ("det forekommer mig utroligt, at ..") og vendinger som *che te ne sembra?* ("hvad synes du om det?") eller *tu fai come ti pare!* ("gør du bare, som du har lyst til!"). Som tidligere sagt, skal de undersøges særskilt på et senere tidspunkt.

⁷⁸ Dertil kommer et eksempel med en ufuldendt sætning i en dialog: *ma mi sembra che ...* ("men det forekommer mig, at ..."; Grasso 2003: 72).

⁷⁹ Det relativt høje antal af *parere*-konstruktioner af typen "øvrige" i *Immortali* skyldes forfatterens brug af indskud og *parere* i betydningen "have lyst", begge dele typisk for talesproget, som romanen er præget af.

tredje person, hvor formidlingen er ”filtreret” gennem en institutionaliseret fortæller, der også værner om den rent sproglige fremstilling. Samtidig bliver konstruktionens semantiske potentiale (”inferens”) brugt gang på gang til at formidle, at fokuspersonen prøver at ”regne” andre personers reaktioner ud (se eks. (4) ovenfor), hvilket fremstår som organisk del af et plot af typen ”(kvindelig) journalist (i en nærmere fremtid) afslører sammensværgelse”, hvor hun konstant må være på vagt over for andre.

I Mongais *Il gioco degli immortali*, som har en *jeg*-fortæller, er det derimod tydeligt, at den litterært markerede *raising*-konstruktion optræder forholdsvis sjældent, hvilket giver romanen et præg af ”direkte mundtlig fortælling”. Andre fænomener, der peger i samme retning, er forekomsten af dislokerede, tematiserede subjekter fra under *sembra/pare* underordnede kompletivsætninger (eks. (38) ovenfor) og en stor tendens (7 ud af 9 kontekster) til at udelade konjunktionen *che* efter *sembra/re/parere* i kompletivkonstruktionerne generelt (hvorimod *che* i Grassos 2038 kun er udeladt én ud af 12 gange).

Til gengæld dominerer *small clause*-konstruktionerne hos Mongai. Hans roman beretter om hovedpersonens oplevelser, når denne genfinder sig selv som ufrivillig deltager i et kosmisk spil, hvor han efterhånden, i takt med at han gang på gang dør og bliver genfødt, selv skal finde ud af reglerne. Spillet foregår på en fremmed planet med et utal af forskellige typer landskaber, flora, fauna og civilisationer. Hovedpersonen er nødt til at orientere sig i disse omgivelser og hans iagttagelser er centrale for hans overlevelse. De mange *small clause*-konstruktioner gengiver *jeg*-fortællerens direkte (frem for alt visuelle) perception af de omgivende fænomener og formidler læseren indtrykket af umiddelbar oplevelse.

På dette punkt bliver det interessant at inddele *small clause*-konstruktionerne i yderligere undergrupper alt efter, hvilken syntaktisk basis *small clause*’en bygger på: et nominalsyntagme, et adjektivsyntagme eller et præpositionssyntagme:

roman	<i>small clause</i>					
	adjektivsyntagme		nominalsyntagme		præpositionssyntagme	
	<i>sembrare</i>	<i>parere</i>	<i>sembrare</i>	<i>parere</i>	<i>sembrare</i>	<i>parere</i>
2038	31 ⁸⁰	5	12 ⁸¹	1	3	1
<i>Immortali</i>	16	0	41 ⁸²	1	0	0

En tydelig forskel mellem Mongais *Immortali* og Grassos 2038 er nemlig, at de fleste *small clause*-konstruktioner hos Mongai har et underordnet nominalsyntagme: fortælleren iagttager de for ham fremmede fænomener på planeten og prøver at kategorisere dem, idet han sammenligner dem med de genstande og væsener, han kender fra sit jordiske liv (fx [...] *sarà stato alto almeno tre metri. Per il resto sembrava un normalissimo Grizzly*. “[...] den var nok mindst tre meter høj. Ellers så den ud som en helt almindelig grizzly.”; Mongai 1999: 24). Denne konstruktion er mindre hyppig i Grassos 2038, hvor den en gang imellem bruges til at gøre beskrivelser mere pittoreske (fx *i balconi sembravano registratori di cassa* ”altanerne lignede kasseapparater”, Grasso 2003: 81), men hvor flertallet blandt disse konstruktioner har underordnede adjektivsyntagmer, der som regel beskriver andre menneskers sindsstemninger og reaktioner, som fokuspersonerne prøver at kategorisere (fx *Il secondo poliziotto sembrò contrariato* ”Den anden politibetjent virkede irriteret”, Grasso 2003: 5), i øvrigt på linje med de ovennævnte *raising*-konstruktioner, som sagt brugt til at formidle kalkuler vedrørende andre personers reaktioner.

Til sidst er det også tydeligt, at *small clause*-konstruktioner med underordnede præpositionssyntagmer udgør et marginalt fænomen i

⁸⁰ Én af dem står indenfor den kausative konstruktion *far sembrare* (”at få til at ligne”); det kan på nuværende tidspunkt ikke siges, om dette indebærer semantiske, syntaktiske eller pragmatiske konsekvenser.

⁸¹ Én af dem i kausativ kontekst *far sembrare*.

⁸² Én af dem i kausativ kontekst *far sembrare*.

begge romaner (fx *altri sembravano in visita di cortesia* ”andre så ud, som om de var på høflighedsbesøg”, Grasso 2003: 46).

I de to undersøgte romaner optræder *small clause*-konstruktionerne rent statistisk også mindre hyppigt end *raising*-konstruktionerne i kombination med yderligere informationer om det vurderede sagsforhold, det vil sige, informationer, som redegør for denne vurdering og som man så kan tilskrive enten en funktion som indicier for inferensen i *raising*-konstruktionerne eller som detaljeekspliciteringer for øjebliksbilledet i *small clause*-konstruktionerne. Denne statistisk dokumenterede præferens forekommer umiddelbart som meget naturlig, når man netop tager forskellen mellem de to konstruktionstypers evidentielle natur i betragtning.

8. Konklusioner

I forlængelse af min sidste artikel publiceret i forbindelse med Polyfoninetværket, hvor jeg foreslog en semantisk analyse af den italienske upersonlige konstruktion ”*sembra/pare* + kompletivsætning” (*Sembra che Gianni sia malato*), foreligger nu mine nyeste resultater om *raising*- (*Gianni sembra essere malato*) og *small clause*-konstruktioner (*Gianni sembra malato*) på basis af *sembrare/parere*. Mit semantiske beskrivelsesapparat består fortsat af de tre aspekter ”*modus*”, ”evidentialitet” og ”polyfoni”.

Samtidig kan jeg demonstrere, hvordan de tre konstruktionsformer fungerer i konkrete tekster som direkte følge af deres semantiske, men også syntaktiske og pragmatiske egenskaber.

Raising- og *small clause*-konstruktioner har, ligesom kompletivkonstruktionerne, en *modus* ”foreløbig konklusion”, det vil sige, at afsenderbilledet a_0 står i en DS-relation med forbehold til sit synspunkt (fx ”Gianni: essere malato”). Mens kompletivkonstruktionerne kan udvise eksterne (videregivelse af rygter) og interne polyfone konfigurationer (inferens på basis af egne eller andres iagttagelser), er *raising*- og *small clause*-konstruktionerne altid internt polyfone: det drejer sig altid om et sammenspil af flere synspunktkilder, som alle er afsenderbilleder (A og a_0).

Raising-konteksterne tillader altid afsenderrelaterede adverbialer (fx *proprio*) og indebærer altid en inferensproces, der leder til den foreløbige konklusion (= resultatdelen på evidentialitetsniveauet). Den evidentielle basis kan enten bestå af præmisser, som bliver brugt til at bedømme et sagsforhold, der ikke er tilgængeligt via direkte perception, eller af præmisser, der er A's fysiske (frem for alt visuelle) iagttagelser, som bliver brugt til perceptionsrelateret at bedømme et konkret sagsforhold. Det er kun de perceptionsrelaterede kontekster, der tillader dativisk *modus*bærer. Det forfremmede subjekt i *raising*-konteksterne fremstår som tematiseret; konstruktionens stilniveau er tydeligt litterært.

Small-clause-konteksterne kan ligeledes inddeles i kontekster, hvor der bliver vurderet sagsforhold, der ikke er tilgængelige via direkte fysisk perception, og kontekster, hvor der bliver vurderet konkrete sagsforhold. De giver altid udtryk for en umiddelbar vurdering af et sagsforhold: enten en umiddelbar (intellektuel) vurdering af et sagsforhold, der ikke er tilgængeligt via direkte fysisk perception, eller en umiddelbar (perceptiv, frem for alt visuel) vurdering af et konkret sagsforhold. De kan altid kombineres med afsenderrelaterede adverbialer og en dativisk *modus*bærer. Deres forfremmede subjekt fremstår som tematiseret på lige fod med et *raising*-subjekt. Stilniveauet er dog neutralt, hvilket i øvrigt også gælder for kompletivkonstruktionerne, som derudover præsenterer helrematiske sagsforhold, dog ikke altid uden at tynde fortællerytmen.

Muligvis af den sidste grund er disse konstruktioner i mindretal i begge mine korpusromaner *Immortali* (Mongai 1999) og *2038* (Grasso 2003).

Grassos *2038* er en roman skrevet i tredje person med et plot "journalist afslører sammensværgelse". Stilen orienterer sig mod det litterære og udnytter *raising*-konstruktionerne både stilistisk og indholdsmæssigt (fokuspersonernes kalkuler). Når Grasso bruger *small clause*-konstruktioner, bygger de fleste på adjektivsyntagmer, med hjælp af hvilke fokuspersonen prøver at kategorisere andre personers sindsstemninger og reaktioner.

I Mongais *jeg*-fortælling, som på mange måder fremstår som taleprogsorienteret, er den litterært markerede *raising*-konstruktion forholdsvis sjældent, til fordel for et meget højt antal *small clause*-kon-

struktioner, der gengiver *jeg*-fortællerens direkte perception af de ham omgivende fænomener på en fremmed planet, hvor han mod sin vilje pludselig befinder sig og skal finde sig til rette. De fleste *small clause*-konstruktioner har et underordnet nominalsyntaxme, som udtrykker fortællerens forsøg på kategorisere planetens fænomener.

Bibliografi:

- Alisova, Tatiana 1972. *Strutture semantiche e sintattiche della proposizione semplice in italiano*. Collana Studi di Grammatica Italiana pubblicati dall'Accademia della Crusca. Firenze. Sansoni.
- Barron, Julia. 1997. "LFG and the history of raising verbs". In: Miriam Butt & Tracy Holloway King (red.). *Proceedings of the LFG97 Conference*, University of California, San Diego. <http://www-csli.stanford.edu/publications/>
- Graffi, Giorgio. 1995. *Sintassi*. Bologna. Il Mulino.
- Kratschmer, Alexandra. 2004. "Italiensk *sembra/pare* + kompletivsætning: *modus* og polyfoni". I: Arbejdsrapporter 2, Sprogligt Polyfoninetwork. RUC. 127-145.
- Kratschmer, Alexandra & Henning Nølke. 2005. "Polyfone konfigurationer i narrative tekster: historiske og tredjepersonsdiskursindivider". Udkommer i: *Sproglig polyfoni. Arbejdsrapporter 4*. RUC.
- Matushansky, Ora. 2002. "Tipping the Scales: The Syntax of Scalarity in the Complement of *Seem*". In: *Syntax* 5/3. p. 219-276.
- Moro, Andrea. 1997. *The raising of Predicates. Predicative noun phrases and the theory of clause structure*. Cambridge University Press.
- Nølke, Henning. 1994. "La dilution linguistique des responsabilités. Essai de description des marqueurs évidentiels *il semble que* et *il paraît que*". I Patrick Dendale & Liliane Tasmowski (red.): *Langue française. Les sources du savoir et leurs marques linguistiques*. 102/1994. 84-95.
- Nølke, Henning, Kjersti Fløttum & Coco Norén. 2004. *ScaPoLine. La théorie scandinave de la polyphonie linguistique*. Paris. Éditions Kimé.

- Nølke, Henning. 2004. "Le locuteur comme constructeur de sens". Udkommer i J. Bres, P.P. Haillet, S. Mellet, H. Nølke & L. Rosier (eds.): *Dialogisme, polyphonie: approches linguistiques*. Paris. Duculot.
- Olsen, Susan. 1981. *Problems of seem/scheinen. Constructions and their implications for the Theory of Predicate Sentential Completion*. Tübingen. Max Niemeyer.
- Pereltsvaig, Asya. 2000. "Are All Small Clauses Created Equal? Evidence from Russian and Italian". I M. Yoo & J. Steele (eds.). *McGill Working Papers in Linguistics* 15(1): 73-104.
- Sportiche, Dominique. 1995. "French Predicate Clitics and Clause Structure". Ms. Udkommer i Anna Cardinaletti & Maria Teresa Guasti (eds.). *Small Clauses. Syntax and Semantics* 28. New York. Academic Press.

online-kilder:

- Grasso, Francesco. 2003. 2038: *la rivolta*.
<http://www.liberliber.it/biblioteca/g/grasso/>
- Mongai, Massimo. 1999. *Il gioco degli immortali*.
<http://www.liberliber.it/biblioteca/m/mongai/>

